

L'amistat de sant Josepmaria i el beat Àlvar amb Montserrat

Són nombroses les manifestacions d'amistat i afecte del fundador de l'Opus Dei i el seu successor amb la comunitat de monjos de Montserrat. En aquest article de Josep Masabeu explica com va néixer i es va desenvolupar la relació.

09/02/2024

Primera relació amb els benedictins de Montserrat

La primera relació de sant Josepmaria amb els benedictins de Montserrat va ser a Andorra, després de passar els Pirineus, quan el 5 i 6 de desembre de 1937 va celebrar Missa a la capella del Col·legi de Nostra Senyora de Meritxell, que havien establert els monjos de Montserrat a Escaldes-Engordany. Comença aleshores una relació d'amistat que va durar tota la vida.

Poc després, el 17 de desembre de 1937, sant Josepmaria va arribar a Pamplona, acollit pel bisbe Mons. Marcelino Olaechea, i hi romangué fins al 7 de gener. Durant aquest període, sovint feia els àpats al seminari, on s'ajuntaven alguns sacerdots *refugiats*. Un d'ells, amb el qual va forjar una profunda amistat, era el pare Pere Celestí Gusi, monjo de Montserrat. El 3 de gener del

1938, va visitar un grup de monjos de Montserrat al balneari de Belascoain (Navarra), convertit eventualment en monestir. En aquell indret s'hi havia establert l'abat Marcet amb alguns benedictins més, entre els quals es trobava el pare Gusi, que feia les funcions de superior. Va seguir el tracte amb l'abat Marcet, que el 3 maig 1938 li va tornar la visita a Burgos.

Benedicció abacial de l'abat Escarré

El 27 d'abril de 1941 l'abat Aureli M. Escarré rebé la solemne benedicció abacial de mans del bisbe de Pamplona Mons. Marcelino Olaechea, amb el qual va voler contrastar les informacions negatives que li arribaven sobre l'Opus Dei des de Barcelona i les impressions molt diferents que l'abat Marcet i altres persones tenien sobre el fundador i l'Opus Dei.

Mons. Marcelino Olaechea, que coneixia personalment sant Josepmaria, tranquil·litza el nou abat, però davant la magnitud de les acusacions contra l'Opus Dei que havien arribat a Montserrat i la insistència de l'abat, li va aconsellar demanar informes al bisbe de Madrid, Mons. Leopoldo Eijo y Garay, que recentment havia aprovat l'Opus Dei com a Pia Unió.

L'abat va escriure al bisbe de Madrid demanant informació, i el bisbe respongué tot seguit. Comença aquí un carteig de notable importància històrica entre l'abat Escarré i Mons. Leopoldo Eijo y Garay. L'abat demana aclariments concrets i el bisbe respon amb informacions precises. La influència espiritual de Montserrat a Catalunya va contribuir a aclarir la situació, apaivagar els ànims i va portar tranquil·litat a les famílies.

L'abat Escarré coneix el beat Àlvar del Portillo

Entre el 18 i el 25 de juny de 1941, l'abat Escarré va acompanyar a Madrid l'abat Marcet i intentà veure Mons. Leopoldo, però no li va ser possible.

Va decidir anar a la residència de l'Opus Dei amb la intenció de saludar el fundador, però es va trobar amb el beat Àlvar del Portillo, que llavors era el secretari general, i que va sorprendre l'abat perquè desdramatitzava totalment la persecució de què eren objecte i mantenia un bon humor i una serenitat espirituals admirables. Per l'abat Aureli, l'afectuós coneixement del beat Àlvar va precedir el del fundador de l'Opus Dei. Les cartes intercanviades entre el beat Àlvar i l'abat Aureli tindran sempre el to d'una franquesa i d'una familiaritat entranyables. Es conserven un total

de 23 cartes: 9 del beat Àlvar a l'abat Escarré, i 14 de l'abat Escarré al beat Àlvar.

Pocs dies després, el beat Àlvar va viatjar a Barcelona i hi romangué del 27 al 30 de juny del 1941. Aprofità l'avinentsa per passar per Montserrat i parlar amb l'abat Escarré.

Per fi es coneixen personalment sant Josepmaria i l'abat Escarré

L'abat Aureli no va conèixer personalment sant Josepmaria fins al 20 d'abril de 1942. Tornava a Madrid acompanyant l'abat Marcet, i aquesta vegada va ser el fundador de l'Opus Dei qui va visitar els dos abats.

Des d'aquell dia, Escrivà i Escarré es van trobar més de 45 vegades, i gairebé sempre eren llargues converses. La relació d'aquestes dues personalitats tan diferents es va convertir en una amistat

entranyable. A tots dos els movia un zel abrasador per la glòria de Déu, una passió veritable per la vida contemplativa, per la dignitat del culte i la fidelitat a l'Església romana.

Sovint, quan anava a Madrid, l'abat Aureli passava a veure sant Josepmaria, o bé aquest el visitava allà on s'allotjava. A partir de 1946, quan l'abat Aureli viatjava a Roma, es trobava amb sant Josepmaria, que ja vivia allà.

Setmana Santa 1943. El beat Àlvar a Montserrat

Portat pel desig de conèixer millor el significat de la nova fundació, l'abat Escarré va convidar el beat Àlvar a passar la Setmana Santa de 1943 com a hoste de l'Abadia, juntament amb altres persones rellevants de Barcelona. La seva presència, com a secretari general de l'Opus Dei, va ser una altra demostració pública de reconeixement i estima per part dels

benedictins de Montserrat, tan importants a Catalunya. El beat Àlvar va fer amistats noves a l'hostatgeria.

Visites de sant Josepmaria a Montserrat

El 30 de setembre de 1943 sant Josepmaria visità Montserrat per primera vegada. La crònica del Monestir recull aquesta visita com si es tractés d'una persona que gaudís de la familiaritat de la comunitat.

El 16 de maig de 1945, hi va anar a dinar, de camí cap a València. El 28 de gener de 1946, sant Josepmaria va visitar de nou Montserrat, i l'abat Aureli l'acollia amb tots els honors d'una gran personalitat i li preparava un dinar solemne en l'anomenat refetor dels bisbes.

Uns mesos després, sant Josepmaria va decidir emprendre el viatge a Roma, que comportaria establir-se definitivament al cor de la

cristiandat. Dirigint-se a Barcelona per embarcar-se en direcció a Gènova, en passar pels Brucs i veure la desviació cap a Montserrat, va decidir fer una visita a la Mare de Déu per encomanar-li els problemes que l'aclaparaven. No havia anunciat la seva visita i es trobava a Montserrat d'incògnit, però el pare Pau Pizà el va reconèixer i va anar a avisar immediatament l'abat Aureli i, quan el fundador de l'Opus Dei i el seu acompanyant -Josep Orlandis- van sortir de la basílica van ser abordats pel pare Pau que els va comunicar que el pare abat estaria molt content de poder saludar-los. Immediatament l'abat va sortir a l'encontre de sant Josepmaria i es fonien en una cordial abraçada i tot seguit es tancaven ells dos sols al rebedor abacial durant una hora.

Sant Josepmaria va tornar a visitar Montserrat el 8 de maig de 1948, acompanyat de Lluís Valls-Taberner.

Aquesta va ser l'única visita del fundador de l'Opus Dei que va ser objecte d'un reportatge fotogràfic, amb la particularitat que es trobava afectat d'una paràlisi facial i no sempre surt gaire afavorit en les fotografies.

Una especial fraternitat

Una carta de sant Josepmaria a l'abat Escarré, signada el 27 d'abril de 1943, és la primera d'una col·lecció de més de seixanta cartes intercanviades entre ell i l'abat de Montserrat, a més dels telegrams i targetes de felicitació per Nadal, per Pasqua, per Sant Josep, per la festa de la Mare de Déu de Montserrat el 27 d'abril i en ocasió d'altres esdeveniments. Un total de 94 missives. L'abat Aureli havia proposat a Escrivà de Balaguer tractar-se personalment com a germans. Aquest fet és inusitat i únic en tota la biografia de l'abat Aureli, que tenia un concepte molt elevat de

la seva dignitat de pare i senyor del monestir i dels que hi són acollits. Només amb sant Josepmaria va establir una relació i un tracte de fraternitat espiritual.

Facilitant els contactes a Roma

Durant els anys quaranta, a mesura que augmentava el nombre de fidels de l'Opus Dei, creixia també la necessitat de sacerdots. Sant Josepmaria entenia que havien de procedir dels fidels laics, però sorgien inconvenients de tipus jurídic per a aquesta realitat. Després de donar-hi moltes voltes, de nou el Senyor li va fer veure la solució. Va ser el 14 de febrer de 1943, celebrant l'Eucaristia. Així va començar la Societat Sacerdotal de la Santa Creu, que permet que fidels seglars rebin el presbiterat i puguin dedicar-se als apostolats propis de l'Opus Dei, i també que aquest missatge arribi als sacerdots diocesans, sense deixar

d'estar incardinats en les seves respectives diòcesis.

Els tràmits per a l'aprovació de la Societat Sacerdotal de la Santa Creu també tenen certa relació amb Montserrat. El fundador de l'Opus Dei, en sentir-se plenament comprès i estimat, havia obert el cor a l'abat Aureli i li explicava els assumptes de l'Opus Dei i els passos que estava fent per obtenir el '*Nihil Obstat*' de la Santa Seu per l'erecció diocesana de la Societat Sacerdotal de la Santa Creu, que permetria incardinar sacerdots a l'Obra mateixa. L'abat Aureli es va comprometre a ajudar en aquella gestió tant com pogués.

Fou el beat Àlvar qui viatjà a Roma el 25 de maig de 1943, per presentar a la Santa Seu la documentació corresponent. L'abat Aureli li va donar cartes de recomanació davant dos monjos de Montserrat que tenien càrrecs importants a la Santa Seu

perquè l'introduïssin davant la Cúria Romana: l'abat Gregori Sunyol, president del Pontifici Institut de Música Sacra i el pare Anselm Albareda, prefecte de la Biblioteca Vaticana i més tard cardenal.

En una carta del 13 de juliol de 1943, sant Josepmaria agràia a l'abat Escarré les atencions que l'abat Sunyol i del pare Albareda havien tingut amb el beat Àlvar; i quan l'11 d'octubre es firmava el '*Nihil Obstat*' de la Santa Seu perquè l'Opus Dei tingués clergat propi, l'abat Escarré els va fer arribar unes ampolles d'Aromes de Montserrat, per celebrar-ho.

Aquest ajut de l'abat Escarré es va tornar a repetir el 1946, quan el beat Àlvar, ja sacerdot, tornava a estar a Roma per gestionar l'aprovació pontifícia de l'Opus Dei.

Audiència del Papa Pius XII a l'abat Escarré

Al març de l'any 1946, l'abat Aureli va anar a Roma i va tenir una audiència amb Pius XII, i el Papa que el coneixia d'altres moltes vegades li va preguntar espontàniament 'pels seus amics de l'Opus Dei'.

L'abat Aureli explicà al Papa el prodigiós creixement de l'Obra, i sobre això el Papa va dir 'mi rallegro molto' [me n'alegro molt], i l'ordenació dels primers sacerdots de l'Obra i que el beat Àlvar es trobava precisament a Roma, i el Papa va respondre: 'Lo so, lo so' [ho sé, ho sé].

El 4 de març l'abat Aureli, acompanyat del pare Gusi i de l'abat Sunyol, que s'havia convertit en un amic i visitant assidu del grup de l'Opus Dei de Roma, van anar a visitar-los a la casa que tenien aleshores i que donava a la Piazza Navona i els va explicar la seva audiència amb el Papa.

Peticions i favors mutus

Aquesta relació d'amistat es veu en molts detalls.

Aprofitant que el beat Àlvar anava a Roma per gestionar el '*Nihil Obstat*' de la Santa Seu, el 25 de maig de 1943, l'abat Escarré li demana que li compri uns solideus i un birret morat.

El 27 de maig de 1943 sant Josepmaria va celebrar la Santa Missa a l'oratori del Palau, el primer centre de l'Opus Dei a Catalunya, i va deixat reservat el Santíssim al sagrari. A la tarda, l'abat Escarré el va convidar a tornar amb ell en cotxe cap a Madrid.

En la seva visita a Montserrat del 30 de setembre de 1943 sant Josepmaria havia consultat la biblioteca i havia pres nota d'alguns llibres que li interessaven perquè estava preparant l'edició de la seva tesi doctoral, per això va escriure una carta al "Molt venerat P. Abat i

estimat Germà” demanant-li que li enviés a Madrid els llibres que necessitava. Sabia perfectament que la seva petició era una cosa excepcional, per això deia a la carta amb molt bon humor: “Suposo que hi haurà terribles penes i excomunions per al qui tregui un llibre de la Biblioteca. Però... sempre hi ha butlles per difunts!”. Es referia al fet que sempre es poden fer excepcions a les normes establertes.

Efectivament, els llibres van arribar, i sant Josepmaria ho agraeix en la carta del 17 de desembre, i també els Aromes de Montserrat. Els llibres estan citats a la bibliografia del llibre “La Abadesa de las Huelgas”.

El 16 de març de 1944 el beat Àlvar comunica a l'abat Escarré que en poc temps rebrien l'ordenació presbiteral els qui serien els primers sacerdots de l'Opus Dei, entre els quals es trobava ell. Li va manifestar el desig de passar uns dies a Montserrat amb

els altres dos companys -en José Luis Múzquiz i en José María Hernández Garnica- abans de la tonsura, perquè el pare Franquesa els parlés de litúrgia i els ensenyés a celebrar la Missa. Al final no va poder ser, a causa dels estudis i altres motius.

Quan va arribar la targeta que anunciava l'ordenació sacerdotal, l'abat Aureli va felicitar el seu 'Molt estimat Germà en el Senyor' perquè amb aquella ordenació el fundador de l'Opus Dei es convertia en 'Pare de sacerdots'.

El 1949 l'abat Aureli va demanar a monsenyor Escrivà de Balaguer que prediqués els exercicis espirituals a la comunitat de Montserrat, però no va poder ser a causa dels seus viatges i als compromisos ja contrets.

27 d'abril de 1954. Curació de la diabetis

Des de feia anys, sant Josepmaria patia diabetis, que li havien diagnosticat el 1944 i que probablement tenia des de bastant abans. La malaltia, molt greu i amb efectes secundaris especialment dolorosos, va seguir el seu curs fins al 27 d'abril de 1954, festa de la Mare de Déu de Montserrat. Aquell dia va patir un “shock” i quan va arribar el metge va descobrir amb sorpresa que havien desaparegut tots els símptomes de la diabetis, que, com se sap, és una malaltia incurable. Estava tan clar que va suspendre el tractament i li va donar l'alta.

Sant Josepmaria només comentà que, de la mateixa manera que el Senyor li havia enviat aquella malaltia, ara l'havia curat en una festa de la Mare de Déu, precisament en la de la Mare de Déu de Montserrat, a la qual tenia tanta devoció.

Sancta Maria, Stella Orientis

Un any i vuit mesos després d'haver quedat guarit de la diabetis, acompanyat pel beat Àlvar, sant Josepmaria va fer un viatge pel centre d'Europa preparant l'expansió apostòlica per aquests països. Va anar a Colònia, Munic, Salzburg i Linz.

El 3 de desembre de 1955, va arribar a Viena, i el 4 al matí celebrà la Missa a la catedral de sant Esteve. Donant gràcies després de la Missa, davant de la imatge de Maria Pöstch, la va invocar per primera vegada amb la jaculatòria '*Sancta Maria, Stella Orientis, filios tuos adiuva!*', Santa Maria, Estrella d'Orient, ajuda els teus fills!.

No era una més de les seves advocacions a la Mare de Déu. Pel que es dedueix de la correspondència d'aquells dies, havia tingut la seguretat que amb aquestes paraules quedava encomanada a la

Mare de Déu la protecció de l'apostolat futur de l'Obra en els països de l'est d'Europa sotmesos en aquell moment al comunisme, i en els països asiàtics.

Un mes després, el 6 de gener de 1956, festa de l'Epifania, predicà una homilia que més endavant es va recollir sota el títol *En l'Epifania del Senyor* al llibre *És Crist que passa*, on fa referència a aquesta invocació.

L'origen de l'advocació mariana *Stella Orientis* com a tal, és incert. No apareix en la literatura patristica ni a la medieval. És clar, però, que equival a *Stella Matutina*, invocació que es recita a les lletanies del Rosari, (de fet, en el paràgraf 38b de l'homilia, sant Josepmaria tradueix *Stella Orientis* com '*Estel del matí*').

Mossèn Cinto Verdaguer va emprar l'advocació en escriure, el 1880, en honor de la Mare de Déu de

Montserrat el Virolai. L'estrofa on apareix diu així:

Dels catalans sempre sereu Princesa,
dels espanyols Estrella d'Orient,
sigueu pels bons pilar de fortalesa,
pels pecadors el port de salvament.

No ens consta documentalment la relació de sant Josepmaria amb aquest precedent, però sabem que havia llegit mossèn Verdaguer.

Si hi afegim la seva devoció a la Mare de Déu de Montserrat, no és inversemblant establir-ne la relació.

Poc després d'aquest viatge, va disposar que un petit oratori que s'estava construint a la seu central de l'Opus Dei a Roma estigués dedicat a la Mare de Déu sota l'advocació *Stella Orientis*, i s'hi va posar com a retaule un petit quadre que havia estat a casa de la seva mare a Madrid, en

una habitació on sant Josepmaria va començar a impartir xerrades de formació a nois joves el 1933.

Els darrers anys de l'abat Escarré

Des de l'any 1952 la salut de l'abat Aureli anava per mal camí; a l'antiga malaltia cardíaca se li havia afegit la diabetis i una insuficiència renal que sovint el deixaven malmès i retirat del treball diari.

El 8 d'octubre de 1961, l'abat Aureli presentà la seva dimissió d'abat de règim i va ser elegit abat coadjutor el seu prior el pare Gabriel Brasó. La relació epistolar entre sant Josepmaria i l'abat Escarré va continuar regularment fins el 1963 però no hi ha cap al·lusió al nou estatus de l'abat emèrit ni al seu estat d'abatiment.

El novembre d'aquell any 1963 l'abat Aureli va fer unes declaracions públiques al diari *Le Monde*, que van

provocar un gran estrèpit mediàtic. Les pressions polítiques es van afegir a les tensions internes de la comunitat i l'abat Aureli va haver de sortir del monestir i de Catalunya per fixar la seva residència a Viboldone, un monestir de benedictines a la diòcesi de Milà.

A partir de 1963 es va interrompre la correspondència entre tots dos, i Mons. Escrivà va perdre la pista del seu vell amic.

Mn. Joan Baptista Torelló recorda: “Malalt de cor, diabètic, es va tancar en un silenci i aïllament radicals. Jo, que llavors estava a Viena, em vaig assabentar de la seva adreça i li vaig escriure una carta en senyal de reverència i amistat intactes. Em va respondre el març de 1967, i apareixia com deprimit, malferit, per les incompressions de tot arreu, però va dedicar un elogi al successor, el pare Cassià, 'en qui puc confiar

plenament', que era una mostra d'esperit sobrenatural i de l'amor al seu monestir.

Poc després vaig anar a Roma, i vaig trobar el beat Josepmaria molt preocupat perquè, com que el pare Escarré s'havia tancat en aquest aïllament tan gran, no tenia contacte amb ningú. El beat Escrivà no sabia on era, ni què havia fet. Jo el vaig poder informar, i em va dir: ves-hi corrents!

I llavors vaig fer el viatge de Roma a Viboldone per visitar-lo. Em va rebre molt afectuosament i visiblement commogut per la fidelitat del beat Josepmaria, però no em va fer cap comentari sobre la seva situació. Se'l veia greument malalt". Era l'estiu de 1967.

Un any després, el 15 d'octubre de 1968, va poder tornar a Espanya i el van ingressar a la Clínica Plató de

Barcelona, on va morir el 21 d'octubre de 1968, als seixanta anys.

L'abat Escarré està sepultat a la cripta de la basílica de Montserrat, on a més de l'abat Marcet i altres monjos, també estan sepultats el cardenal Albareda, l'abat Sunyol i l'abat Gusi, que tan gran amistat van mantenir amb sant Josepmaria i el beat Àlvar.

El Virolai

La relació del beat Àlvar amb Montserrat va quedar profundament gravada en el seu cor.

Molts anys després, el 22 de juny del 1987, Mn. Lluís Bru Ribé de Pont, acabat de ser ordenat sacerdot, celebrà la missa nova a l'església prelatícia de Santa Maria de la Pau, a la seu central de l'Opus Dei. Un dels qui el van acompanyar era Mn. Iñaki Celaya, un dels col·laboradors del beat Àlvar en el govern de l'Obra.

Després de dinar, en una estona de tertúlia amb el beat Àlvar i altres col·laboradors, va comentar que "els catalans *havien pres* l'església prelatícia, i fins i tot havien cantat el Virolai".

En aquell moment, el beat Àlvar va començar a cantar-lo durant una bona estona, davant la sorpresa de tothom. Els va dir que l'havia après aquella Setmana Santa del 1943, quan cada dia anava a sentir l'escolania, i que no l'havia oblidat.

Celebracions

L'abat de Montserrat, pare Josep Maria Soler, va presidir el dia 1 de juny de 2002 al monestir una Eucaristia d'acció de gràcies pel centenari del naixement del -en aquell moment- beat Josepmaria. Davant unes quatre mil persones que omplien la basílica, el pati d'entrada, els porxos i fins i tot una part de l'esplanada, l'abat va recordar la

relació que el fundador de l'Opus Dei va mantenir amb l'abat Escarré, i va afirmar que quan es van conèixer personalment, el 1942, “van quedar captivats mútuament, i lligats amb una amistat espiritual que va durar tota la vida. Era la trobada de dos homes que somiaven en un ressorgiment de l'Església i de la societat promovent un cristianisme ardent, però fortament fonamentat sobre les virtuts humanes. Avui donem gràcies a Déu pel carisma que va suscitar en l'Església per mitjà del beat Josepmaria; ho fem en l'any del centenari del seu naixement i pocs mesos abans de la seva canonització, als peus d'aquesta Santa Imatge que ell va venerar i entorn d'aquest altar la construcció del qual el beat va seguir amb interès i amb alegria. Un altar que és com la prolongació de la falda de la Mare de Déu, perquè rebem el seu Fill en la celebració de l'Eucaristia”.

Anys després, el 30 de maig de 2015, el mateix abat Soler va presidir la Missa de celebració de la festa del beat Àlvar, que havia estat beatificat el 27 de setembre de 2014. En aquesta ocasió l'Eucaristia es va celebrar a la plaça per acollir la gran quantitat de fidels que hi van participar.

I el 24 de febrer de 2024 l'abat pare Manel Gasch beneirà un alt relleu realitzat per l'escultora Rebeca Muñoz, emplaçat al Camí de Sant Miquel, pujant en direcció a l'ermita, poc abans d'arribar al portal de reixa de ferro amb l'arcàngel, en un entrant a la vora dreta del camí; en record de l'amistat de sant Josepmaria i el beat Àlvar amb Montserrat.

Josep Masabeu

Doctor en Pedagogia. Historiador

President de Braval

BIBLIOGRAFIA

Laplana, Josep de C. Sant Josepmaria i l'abat de Montserrat Aureli M. Escarré. Revista *Qüestions de Vida Cristiana*, núm 211. Montserrat, 2003. pp. 118-129.

Masabeu, Josep. Escrivà de Balaguer a Catalunya, 1913-1974. Petjades de sant Josepmaria. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2015. Cap. IX. pp. 137-154

Saranyana, Josep Ignasi i Moliné, Enric (+) Epistolario abad Aureli M. Escarré - san Josemaría Escrivá de Balaguer con algunas cartas relacionadas (1941-1966). Revista *Studia et Documenta*. Vol. 16. Roma 2022, pp. 329-450.

Torelló, Joan Baptista. El beat Josepmaria i els inicis de l'Opus Dei a Catalunya. Revista *Temes d'Avui*, núm 11. Barcelona, 2002. p. 7-16.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca-ad/article/lamistat-de-
sant-josepmaria-i-el-beat-alvar-amb-
montserrat/](https://opusdei.org/ca-ad/article/lamistat-desant-josepmaria-i-el-beat-alvar-amb-montserrat/) (03/04/2026)